

Čo je Striedavá osobná starostlivosť - najčastejšie otázky

Vo väčšine vyspelých štátov bola ako riešenie po rozvoze rodičov, resp. po odluke legislatívne vyriešená striedavá osobná starostlivosť rodičov o nepľnoleté dieťa. Od 1.júla platí aj na Slovensku novelou Zákona o rodine. Čo vlastne Striedavá osobná starostlivosť (SOS) znamená? Aký má význam? Ako ju aplikovať v praxi? Čo to znamená pre deti, rodičov, súdy, špecialistov? Tu sú najčastejšie otázky a odpovede na ne.

1/ Prečo bolo potrebné schváliť striedavú osobnú starostlivosť?

Aj u nás platí zákon, ktorý nehovorí o materstve, ale o rodičovstve. V praxi je však 90 percent detí po rozvoze zverených do výchovy a opateru matiek. Mnohé matky potom zneužívajú dieťa ako prostriedok pomsty, či ako nástroj vydierania otca, odmietajú žiadúci častý kontakt otca a dieťaťa. Hlavným dôvodom takéhoto nečestného konania je úmyselná citová ujma, ktorú matka prostredníctvom dieťaťa spôsobuje exmanželovi, resp. bývalému druhovi či partnerovi. Muž často vôbec nevie, čo sa deje s jeho potomkom. Z dieťaťa sa v rukách matky stáva rukojemník, za ktorého žiada každomesačné výkupné v podobe finančného príspevku na výchovu a opateru. Z praxe vieme, že väčšina žien, ktoré s takzvanou striedavkou nebudú súhlasiť, má záujem predovšetkým o to, aby neprišli o tento zdroj peňazí.

Zákon o SOS bolo potrebné preto prijať, pretože v určitých prípadoch sa dieťa stávalo v rukách rodiča, ktorému bolo zverené do OS, rukojemníkom. Okrem toho stále viac otcov túžilo byť rovnocenným a rovnoprávnym rodičom, ktorí svoje deti vychovávajú aj po rozvoze. Zákon bolo potrebné schváliť s tým, aby boli záujmy detí čo najlepšie ochránené.

2/ Z praxe, žiaľ, poznáme mnohé prípady, keď otec po rozvoze nemal také možnosti podieľať sa na výchove svojich detí, ako by si predstavoval. Mnohé prípady sa ani nedostanú na verejnosť, lebo otcovia nevedia, ako ich zverejniť a domáhať sa nápravy.

Patria medzi ne manipulácie, úteky, únosy, neotváranie dverí, keď si otec príde po dieťa...
Konkrétny príklad otca:

„Nevidel som jedno zo svojich detí rok. Teraz sa s ním stretávam, ale jeho matka neustále skrakuje čas, ktorý s ním strávim. Dcéru presťahovali do vzdialenosti 120 km, do Čiech, takže kontakt s ňou mám veľmi sporadický. Bývalá manželka uviedla v návrhu na rozvod hodiny, počas ktorých som mohol byť s dcérou, v utorok a štvrtok od 13.00 do 16.00 h, keď som v zamestnaní. Tento absurdný návrh bez problémov podala na súd na hlavičkovom papieri jej právnička JUDr. Starinská.“

Všetci tí otcovia, ktorí sa nevzdávali a bojovali v rozvodovom konaní, nezávisle od toho, či ich snaha bola úspešná, alebo nie – všetci títo otcovia vytvorili za uplynulé roky v spoločnosti taký stav, že v momente, kedy išiel do zákona návrh zákona o SOS a médiá sa začali o túto tému intenzívne zaujímať, tak v takto vyvolanej diskusii nevystúpil proti návrhu zákona žiadny sudca, psychológ, ale kolízny pracovník s tým, že takýto zákon netreba. Všetci (sudcovia, psychológovia, kolízni pracovníci) si boli a sú si veľmi dobre vedomí toho, že je najvyšší čas, aby bola konečne SOS v zákone, pretože otcovia už dlhodobo žiadajú súdy o to, aby boli vnímaní, ako aspoň tak dobrí rodičia, ako matky ich detí.

3/ V čom sú základné úskalia striedavej osobnej starostlivosti?

Úskalia neexistujú, ak súdy pochopia, že nastal čas na zmenu, uzákonenie stretnutí otca s dieťaťom sa už nezameria na nezmyselné "párne/nepárne" víkendy, ktoré doteraz nemali oporu ani v zákone. Dieťa má právo na oboch rodičov. Pozitíva, plynúce z toho pre dieťa, potvrdili mnohé štúdie, nevyvrátila ich ani jedna!

Na Slovensku sa neustále prehliada pohlavná diskriminácia. Podľa zákona sa jednému z rodičov

poskytuje na dieťa daňový bonus. V prípade, že sa rodičia nedohodnú, je poradie štátom určené takto: 1. matka, 2. otec, 3. iná oprávnená osoba.

Všetko je o ľuďoch a pre ľudí. Preto vidím v SOS jediné úskalie – rodič, ktorý chce byť výhradným majiteľom lásky dieťaťa, urobí všetko pre to, aby pred súdom dokázal, že v prípade jeho dieťaťa je SOS nerealizovateľná tým, že bude zámerne marit' snahu druhého rodiča o korektné a správne rodičovstvo v SOS: Vidím veľké riziko v tom, že rodič, ktorému by v situácii neexistencie SOS bolo dieťa zverené do OS, urobí všetko pre to, aby zmaril SOS a následne požiadal súd o zverenie dieťaťa do OS. Iné riziká nevidím.

4/ Predkladatelia návrhu striedavky sa inšpirovali v zahraničí - v severských krajinách, ale aj v Česku, kde je už striedavá starostlivosť uvedená do praxe.

V zahraničí berie súd do úvahy rovnoprávnosť rodičov. Aj keď otec nejaví o striedavú osobnú starostlivosť záujem, ona je povinnosťou a zodpovednosťou rovnako otca i matky a tak sa musia obaja starať o dieťa na striedačku. V Česku je už takmer 7000 detí v striedavej starostlivosti a problematických prípadov z tohto množstva je len minimum. Netreba sa báť. Striedavka pochopiteľne nie je pre každého - nie je pre alkoholikov, násilníkov či pre narkomanky. V skutočnosti má na Slovensku o striedavku záujem asi 50 percent rodičov. Je výhodou nášho zákona, že aj napriek nesúhlasu jedného z rodičov stačí, že druhý o striedavku požiada.

Zákon o SOS je zámerne skopírovaný z ČR s tým, že je tam veta, ktorá blokuje bezdôvodný nesúhlas rodiča s SOS (v absolútnej väčšine matka). Zákon je zámerne skopírovaný z ČR, pretože je v ČR v praxi už 12 rokov, je odskúšaný, je dobrý a iba bol mierne vylepšený citovanou vetou. ČR a SR sú štáty bývalej ČSFR, obidva štáty sú rovnaké sociálne, vekovou skladbou obyvateľstva, mentalitou či generácie. Zákony o rodine v ČR a v SR sú identické s minimálnymi rozdielmi. Nebol dôvod objavovať objavené a preto bol zákon o SOS prebraný z ČR.

5/ Kritici i psychológovia u nás poukazujú na to, že bolo treba najskôr experimentálne overiť, či je to dobrý nápad.

To už za nás urobili v zahraničí, takže my nemusíme skúšať odskúšané, ale začať konečne realizovať striedavku v prospech detí!

Kritici a psychológovia mohli od roku 1998 robiť v ČR výskum a experimenty. To že tak nerobili znamená, že zaspali dobu. Každému, aj tomu najmenej chápravému občanovi, bolo jasné, že je iba otázkou času, kedy bude SOS v Zákone o rodine v SR.

6/ Treba iniciovať verejnú diskusiu na túto tému a kto by to mal urobiť?

Novela zákona už bola schválená, poslanci parlamentu - koalíční i opoziční, muži i ženy – ju odsúhlasili jednohlasne. To nasvedčuje, že ľudia si uvedomujú problém nezrelých matiek a ich postoj k otcom po rozvoze. Diskusiu teda treba iniciovať najmä na tému, aké pozitíva priniesla novela zákona a ako ju aplikovať? Ako riešiť situáciu, keď je jeden rodič z Košíc a druhý z Bratislavy? Ako má psychológ pracovať s rodičmi počas rozvoze alebo v psychologickej poradni?

Uplatnenie striedavej starostlivosti v konkrétnych sporoch budú posudzovať súdy. Ako sa toto posudzovanie bude vyhodnocovať, to bude alfa a omega celej praxe striedavky.

Verejná diskusia bola zrealizovaná v období podania návrhu zákon o SOS do parlamentu, až do podpísania SOS prezidentom – obdobie cca január – máj 2010. Oponenti sa neozvali, i keď by im médiá určite veľmi rady poskytlí priestor. Pre mňa osobne bola diskusia už dávno zrealizovaná a dopadla absolútne pozitívne pre SOS – nenašli sa odporcovia.

7/ Súdy majú podľa doteraz platného Zákona o rodine povinnosť dbať na to, aby po ich rozhodnutí bolo "rešpektované právo dieťaťa na zachovanie vzťahu k obom rodičom". Robia tak?

Od čias socializmu sa tu dokola kopíruje model bez opory v zákone, že otec má právo "vidieť" dieťa raz za dva týždne na víkend, čo je nezmysel, lebo sa tak otec nemôže podieľať na výchove dieťaťa a na zodpovednosti zaň. Je to tzv. "víkendový/prázdninový tato", čím sa neguje podstatná rola otca v živote dieťaťa a absentuje mužský vzor, čo má negatívny vplyv na psychický vývin detí.

Súdy sa vždy pri rozhodovaní o zverení dieťaťa do OS a pri určení styku s dieťaťom opierajú v prvom rade o záujem dieťaťa. Hovorí sa, že spravodlivosť je slepá a súčasne, že keď dvaja robia to isté, tak nikdy nerobia to isté. Možno, že toto je vysvetlenie, prečo je doterajšia prax súdov už neudržateľná – súdy sa musia vyrovnat' s tým, že doba sa mení dynamickejšie, než si ktokoľvek stíha uvedomovať. Zákona nepredbiehajú dobu – zákony vždy dobiehajú dobu a spoločenskú objednávku. Preto je prirodzené, že zákon o SOS nie je prevenciou. Zákon o SOS je dôsledkom toho, že súdy doteraz nekonali tak, aby vždy bolo rešpektované právo dieťaťa na zachovanie rovnocenného a rovnoprávneho vzťahu k obidvom rodičom.

8/ Rodičia mohli aj doteraz po dohode požiadať súd o schválenie striedavej starostlivosti. Stávalo sa to?

Áno, ale to sú skôr výnimočné prípady, a stalo sa, že súdy aj napriek dohode rodičov na striedavke zamietli ich návrh a rodičia museli tento model aplikovať navzdory rozhodnutiu súdu. Istá právnička má dvoch synov a už 15 rokov s bývalým manželom aplikujú striedavú starostlivosť, obaja majú svoje

nové rodiny a z chlapcov vyrástli spokojní absolventi právnickej fakulty s rovnakým vzťahom k obom rodičom.

9/ Nie je problém, ak dieťa nebude mať jeden domov, jedno stabilné miesto? Nie je ten zákon skôr pre otcov ako pre deti?

„Domov je tam, kde je tvoje srdce.“ Negatívny vplyv na deti majú skôr traumatické odlúčenia od otcov po dvoch dňoch. Deti nechápu, prečo u jedného z rodičov, ktorého majú rovnako radi ako druhého, môžu tráviť len štyri dni a u druhého takmer celý mesiac. Dieťa má dva domovy, ako má dve ruky, dve nohy, dve oči. Čím viac ľudí ho má radšej, tým je to preň prospešnejšie.

Každé dieťa aj z úplnej rodiny spí neraz celé prázdniny u starých rodičov. Nepoznám prípad psychickej ujmy dieťaťa z takéhoto pobytu, ale ani "fundované" psychologičky, ktoré by sa týmto druhým domovom dieťaťa niekedy zaoberali.

Dieťa má mať pocit istoty a bezpečia, avšak to nie je podmienené existenciou iba jedného bydliska. Dieťa má mať pocit istoty a bezpečia v láske starostlivosti, ktorú dostáva.

Zákon je pre deti. Ak by zákon nebol pre deti, tak by sa vo verejnej a aj v odbornej diskusii veľmi energicky a razantne ozvali odborníci s tým, že zákon je proti záujmom detí. Je hanbou pre matky, že samé takýto zákon neiniciovali – ak im naozaj záleží na tom najlepšom pre deti, tak matky mali byť iniciátorkami tohto zákona!!!

10/ Súdy často postupujú tak, že po rozvode má otec okrem finančného príspevku len veľmi obmedzené možnosti styku s dieťaťom.

Treba dúfať, že otec iba v úlohe továrne na peniaze navždy skončí. Sú totiž rozvedení otcovia, ktorých výživné na deti, ale aj na bývalé manželky tak zaťažuje, že už nemôžu mať ďalšie deti, neutiahli by to. Sudkyne a právničky ich vlastne legálne sterilizujú.

Konkrétny príklad otca: „*Moja bývalá má výživné a pokojne fajčí, a viete, koľko stojí cigarety. Ja som nefajčiar, ale výživným pre dcérku platím bývalej aj cigarety a ktovie, čo ešte – kto to kontroluje? Prečo sa tým nikto nezaobrá? Kde sú tie odborničky? Prečo o tom nie sú relácie v rozhlase a televízii? Prečo sa na túto tému nerobia prieskumy?*“

Prax veľmi často zlyháva na rodových predsudkoch a neschopnosti pracovníkov UPSVaR „prekročiť svoj tieň“ – namiesto hľadania výhovoriek, prečo to nie je možné a prečo sa to nedá, by mali pracovníci UPSVaR hľadať riešenia, ako postupovať tak, aby to bolo vždy iba v záujme konkrétneho dieťaťa. Je neprijateľné, aby na súde dávali odporúčania kolízne pracovničky, ktoré namiesto hľadania riešení, hľadajú iba výhovorky na to, prečo nie je možné dieťaťu

umožniť čo najširší styk s obidvomi rodičmi.

11/ Ako by mala vyzerat' striedavá starostlivosť? Budú sa rodičia striedat' po týždňoch, mesiacoch? Čo ak majú obaja partneri nové rodiny?

Každý si nájde svoj model - podstatné je, aby bol 50:50. Niekedy je vhodný mesačný interval a vo vzdialenejších mestách dokonca ročný – dieťa rok chodí do školy u jedného z rodičov a druhého navštevuje a ďalší rok naopak.

Rodičia majú práva a povinnosti – súd by mal iba schváliť, alebo neschváliť SOS s tým, že rodičia v rámci svojich povinností, majú povinnosť dohodnúť si optimálne striedanie... Ak sa rodičia nedohodnú, tak za optimálne pokladám čo najdlhšie doby. Osobne inklinujem k dobe 1 týždeň a viac a domnievam sa, že za optimálne je možné pokladať dobu minimálne 1 mesiac.

12/ Každý z rodičov má však iné výchovné metódy...

Aj u nerozídzených partnerov je rozdiel v prístupe k dieťaťu, takže ide skôr o povahové danosti, ktoré však dieťa aj tak dedí. Ak jeden rodič hrá na hudobný nástroj, druhý je zručný v remeslách, obaja dávajú dieťaťu rozmanitosť, ktorú potrebuje.

Tak to bolo odjakživa, odkedy sú ľudia ľuďmi a nikomu to nevadilo. Prečo je z toho problém?

13/ Je Slovensko vôbec pripravené na takúto novinku?

Už dávno meškáme za spoločenskou objednávkou. V susednej Českej republike je striedavka právoplatná 12 rokov. Niektoré matky, sudkyne, právničky a psychologičky nebudú pripravené nikdy, deti sú na to pripravené od ukončenia dojčenia.

Prax ukazovala a ukazuje, že myslenie v hlavách odborníkov bolo treba zmeniť zákonom. Myslenie v hlavách emocionálne zreých rodičov už bolo na SOS dávno pripravené. Emocionálne a psychicky nezrelá matka nebude na SOS nikdy pripravená.

14/ Ostáva rodič po rozluke zákonným zástupcom dieťaťa?

Áno. Rozhodnutím o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti jedného z rodičov nestráca druhý rodič svoje rodičovské práva a povinnosti a nejde ani o právne obmedzenie ich výkonu. Je teda plne zodpovedný za výchovu dieťaťa, má právo rozhodovať o dieťati a spravovať jeho majetok. Rozhodnutím súdu bol iba zbavený práva na každodennú osobnú starostlivosť, vzniklo mu však nové právo na styk s dieťaťom.

15/ Ako často si rodičia deti striedajú?

V jasličárskom veku dieťaťa po 1 dni, v škôlkárskom veku po 2 až 7 dňoch, vo veku ZŠ po týždni, vo veku SŠ po 2 týždňoch, vo veku VŠ po mesiaci, ale vždy s možnosťou denných návštev druhého rodiča a využitia technických prostriedkov na komunikáciu. Pozri bod 11.

16/ Čo ak sa jeden z rodičov rozhodne odcestovať do zahraničia?

Sloboda so sebou prináša zvýšené nároky na zodpovednosť. Každý rodič by preto mal dôkladne zvážiť zásadné zmeny svojho života a ich vplyv na dieťa a druhého rodiča.

17/ Dieťa potrebuje matku!

Dieťa potrebuje oboch rodičov.

*„Definitívny a nezvratný rozpad rodiny má za následok nielen deformáciu vzťahu dieťaťa s otcom, ale aj jeho psychického vývinu. Pri neexistujúcom styku dieťaťa s druhým rodičom dochádza k rizikám pre vývoj dieťaťa“, hovorí **Doc. Eduard Bakalář, Csc.** - " Existuje tzv. Syndróm zavrhnutého rodiča, kedy vzťah otec-dieťa prestane existovať alebo sa posunie do neprirodzenej polohy. Týmto syndrómom trpí asi 25% detí zverených do výchovy jedného rodiča, čo je niekoľko tisíc detí ročne. Čiastočnými prejavmi syndrómu trpia aj ostatné deti, bezproblémové vzťahy s otcom po rozvode sú výnimočné – len asi 15% detí. Riziká pôsobenia tohto syndrómu je vidieť v strate všetkého, čo s druhým rodičom súvisí – nielen hmotných statkov,*

ale aj praktickej každodennej pomoci, výchovného a vzdelávacieho pôsobenia. Navyše dochádza k zabrzdzeniu a deformácii emocionálneho vývinu, kedy vplyvom tzv. programovania matkou potláča pôvodnú pozitívnu emóciu voči druhému rodičovi. Dieťaťu sa navyše naruší sebadôvera, keďže uverí, že otec, človek, z ktorého pochádza, bol nejakým spôsobom zlý, „nevhodný“. Ďalšiu oblasť problémov vidieť v nemožnosti zdravého psychosociálneho vývinu. Keďže chýba nielen výchovný, ale aj model k prevzatíu sexuálnej roly a identity. Tieto riziká je možné zmierniť významnou mierou, ak dieťa udržiava s oboma rodičmi „láskyplný, zmysluplný a pravidelne kultivovaný vzťah“ a to aj bez ohľadu na vzájomné vzťahy rodičov.“

18/ Striedavá starostlivosť prispeje k rozvodovosti!

Práve naopak, súčasnosť vedie matku k ľahkovážnemu prístupu k rozvodu, lebo má istotu, že dieťa bude pridelené jej, ale pri striedavke istotu stráca a rozmyslí si, či sa chce vlastne naozaj rozviesť. Trend narastania rozvodov bol pred SOS. SOS je reakciou na nárast rozvodovosti. SOS nemá nič spoločné s rozvodovosťou.

19/ Ako je to s výživným pri striedavke?

§ 62 Zákona o rodine, odsek 6 znie: „ Ak je maloleté dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti rodičov, súd pri určení výživného prihliadne na dĺžku striedavej osobnej starostlivosti každého rodiča alebo súd môže rozhodnúť aj tak, že počas trvania striedavej osobnej starostlivosti rodičov výživné neurčuje.“

vydané s podporou

